

Mladinska matica

»SLOVENE« O »TESLI«

Če človek piše o kakem velikanu elektrotehniku, ki je v zadnjih 50 letih nastala iz skromnega oddelka fizike, je nujno prisiljen podati nekaj osnovnih naukov iz razvoja. Nikjer pa ni opis razvoja tako opravičen, kakor pri N. Tesli, ki je s svojimi genialnimi odkritji dal pogon silnemu razmahu elektrotehnike. Zato je pisatelj izbornu združilo z življenjskim opisom N. Tesle osnovne pojme in nazorno pojasnil, kaj je elektrika, električni tok, indukcija in na kakšen principu delujejo generatorji za istosmerni in izmenični tok. V nadaljnji razvoj pa je odločilno že posegel Nikola Tesla in zato obdeluje pisatelj razvoj hkrati z življenjskim opisom slavnega slovenskega elektrotehnikarja. Nazorno si razlaga in opisuje, kako je N. Tesla odkril monofazne toke, izumil zanje generatorje in motorje. Prav gotovo najzanimivejše poglavje so Teslovi visokofrekvenčni toki in njegova znanstvena raziskavanja, ki so ustvarila podlago moderne radiotehnike. — Osnovne razlage kakor tudi življenjski opis so pisani v poljudnem slogu, tako da bo mladina z veseljem segala po tej tako koristni knjigi. Zelo in delo velikega izumitelja bosta navdušila marsikoga, ki bo hotel v svojem poklicu doseči podobne uspehe. S tem bo knjiga poleg svojega izobraževalnega dosega tudi svoj vzgojni namen, čeprav s tem nečemo trditi, da je tudi starejši ne bo vzel z veseljem v roke in prečital, ne da bi vstal od mize.

KNJIGE MLADINSKE MATICE

1. Kresnice VI.
2. Bogomir Magajna: Brkonja Celjustnik.
3. Marija Kmetova: Lovci na mikrobe.
4. E. Deržaj in A. Černejeva: Za vesele in žalostne čase.

Letos bodo prvič vse 4 knjige ilustrirane.

Brkonja Celjustnik bo imel okrog 20 velikih ilustracij, enega naših najboljših ilustratorjev, Božidarja Jakca. Letos izide prvič v rednih publikacijah slikanica v 4 barvnem tisku na boljšem papirju, ne da bi ceno zvišali.

Otroci se bodo za knjige kar trgali. Prav verjetno je, da publikacije zmanjkajo. V tem primeru jih dobijo le tisti, ki jih pravočasno naročijo.

mm Cenjenim poverjenikom in vsemu učiteljsstvu v znanje in ravnanje:

1. Knjige Mladinske matice izidejo za Ljubljano, kjer bo prej konec šolskega leta že pred 15. junijem. Kmalu nato se bodo razposlale tudi v druge srece.
2. Knjige dobijo samo oni člani, ki so plačali vseh 9 obrokov po 2,50 Din.
3. Kdor ni plačal vseh števk »Našega roda«, dobi naše redne publikacije le, če naknadno naroči še ostale številke.
4. Novi naročniki se bodo sprejemali le v toliko, kolikor bodo pač knjige na razpolago.
5. Ker sta zmanjkali 1. in 2. številka »Našega roda«, dobijo novi naročniki knjige in 6 številka lista za 1950 Din.

UČITELJSKA TISKARNA

Ljubljana — Frančiškanska ulica 6

S 25. seje M. M.

1. Sklene se, da dobijo »Kresnice« novo naslovno stran.

Naslovna stran »Lovcev na mikrobe« naj bo enostavna, morda z malim klisjem.

2. Potrdi se naklada od 21.000 izvodov na navadnem in 100 izvodov na luksuznem papirju.

3. Zaenkrat vezemo 500 izvodov knjig vsake vrste.

4. Naj se vežejo tudi vsi rezervirani izvodi »Našega roda«. Izvodi na finejšem papirju naj se vežejo v celo platno.

Rezervirane izvide »Našega roda« smo dali vezati, večinoma v polplatno, izvide na finejšem papirju pa v celo platno. Nekaj izvodov smo vezali s platnicami posameznih števk, kjer so uganke in križaljke. Šole, ki bi želele raje take izvide, naj to posebe navedejo.

Šolski radio

—r XXXI. teden. V torek dne 30. maja bo predaval g. Miroslav Zor »O vodovju naše zemlje«.

Razpored: 1. Morje; — razmerje med morjem in suho zemljo — globina morja — morska obala — morska sol — toplota morske vode — barva in svetlikanje morja — bi-bavica — morski tokovi in valovanje. 2. Te-koče vode; — izviri, toplice in slatine — po-rečja — razvodje — struga in tok vode — erozija — izliv reke. 3. Jezera; — postanek — velikost — globčina in višina.

V petek dne 2. junija bo obravnaval gosp. Pero Horn vzgojno temo: »Pozabil sem«. Razpored: 1. Uvod. 2. Kdaj in kako pozabim. 3. Nalogo sem pozabil napisati. 4. Kako se odvadim pozabljanja.

Naše šolstvo in prosveta

O SPREJEMU NOVINCEV V GLUHO-NEMNICO ZA ŠOLSKO LETO 1933./34.

Kraljevska banska uprava je določila glede sprejema učencev in učenč v gluho-nemnico nastopno:

V gluho-nemnico v Ljubljani se sprej-majo ob pričetku šolskega leta 1933./34 vno-vič gluho-nemi otroci na prošnjo roditeljev ali njih namestnikov.

Pogoji za pripust k pouku ali za sprejem v zavod so:

1. gluho-nemnost ali tolika stopnja gluhosti, da se otrok s poslušom ne more naučiti gla-sovnega govora;
2. izpolnjeno sedmo in še neprekoračeno deseto leto življenja;
3. primerna telesna zmožnost in sposob-nost za izobraževanje.

Od sprejema so brezpogojno izključeni bebasti, slaboumni in božajstni otroci, potem otroci, ki so neozdravljivo bolni ali pa imajo težke telesne hibe. Prav tako se ne morejo sprejeti otroci, katerih govorila so nezmožna, da bi se naučili glasovnega govora, nadalje otroci, ki so zelo kratkovidni in otroci, ki motijo posteljo.

Sposobnost za izobraževanje se dokaže s posebno preizkušnjo, ki jo je prebiti v za-vodu, dan in ura te preizkušnje se razglasita ob svojem času.

Gojenci, katerih starši so zmožni plače-vanja, morejo za dobo svojega izobraževanja dobivati stanovanje in hrano v zavodu proti plačilu zneska, ki ga določi oblast sporazumno s starši.

Če se dokaže uboštvo, se preskrbovalni stroški lahko znižajo ali popolnoma izpregle-dajo.

Notranji gojenci dobivajo vso preskrbo v zavodu, vendar jih morajo tisti, ki so jih

dolžni preživljati, preskrbeti za vrhno oble-ko, obutvijo, potrebnim perilom i. dr. Notra-nji gojenci morajo prinesiti s seboj v zavod nastopne potrebščine v dobrem stanju in za-znamovane, in sicer dečki: 2 gornji obleki, klobuk in zimsko suknjo, 2 para čevljev, co-pate, 4 srajce, 4 spodnje hlače, 4 pare noga-vic, 6 žepnih robcev, 2 rjuhi in če mogoče, odedo, 2 brisači, dežnik, krtačo za čevlje in obleko, ščetko za zobe, loščilo in košček mi-la; deklice: 2 gornji obleki, klobuk ali ruto in zimsko jopo, 2 para čevljev, copate, 4 srajce, 4 spodnja krila, 4 hlače, 3 naprsne jo-pice, 3 predpasnike, 4 pare nogavic, 6 žepnih robcev, 2 rjuhi, in če mogoče odedo, 2 brisači, dežnik, krtačo za obleko in čevlje, ščetko za zobe, loščilo in košček mila.

Prošnje za pripust k pouku ali za spre-jem notranjih gojencev v zavod naj se vložijo do dne 5. junija 1933 pri podpisnem rav-natelju.

Prošnje je opremiti z nastopnimi listi-nami:

- a) z rojstnim listom,
 - b) z izpričevalom o cepljenih kozah,
 - c) z zdravniškim izpričevalom o gluho-nemnosti z napovedjo, kako je nastala, o te-lesni zmožnosti in duševni normalnosti,
 - d) s šolskim naznanilo, če jih otrok ima.
- Kdor prosi, da bi se otrok sprejel za no-tranega gojenca, mora vrhu tega priložiti iz-kaz o imovini ali zavezanostno pismo, da bo pla-čeval letno oskrbnino, ki jo določi kraljevska banska uprava v Ljubljani, ali pa naj priloži ubožno izpričevalo, napravljeno v zakoniti obliki. Ravnateljstvo si pridržuje pravico, da se prepiša o točnosti imovinskih podatkov. Šolska upraviteljstva naj objavijo gornji razglas na krajevno običajen način zlasti staršem šolobveznih gluho-nemnih otrok.

Inozemsko šolstvo in učiteljstvo

PROSVETNA UPRAVA IN ŠOLSKO NAD-ZORSTVO V GRČIJI.

Ne gre tu za državo, ki stoji danes na čelu ljudske kulture in civilizacije in kjer so se porodile nove pedagoške misli in nove ob-like in prakse. Morda ravno radi tega bo in-teresantho pogledati na kak odziv so naletele nove teorije in prakse v sosednji balkanski državi, katere življenje se ne razlikuje mnogo od našega.

V proučevanju teh razmer padé tuju v oči posebno velika pažnja, ki jo posvečajo pedagoški izobrazbi srednješolskih profesor-jev. V to svrhu so osnovane tri ustanove: proforska šola, pedagoška akademija in dve eksperimentalni šoli. Proforska šola traja dve leti in jo morejo obiskovati vsi srednje-šolski profesorji do 40. leta. Ves ta čas imajo dopust s celotno plačo. Povrnejo se jim tudi potni stroški za potovanje v Atene, kjer se ta šola nahaja, kakor tudi povračilo potnih stroškov nazaj na službeno mesto. — Peda-goška akademija traja tudi dve leti in je na-menjena samo onim profesorjem, ki želijo poučevati na učiteljskih šolah. Kandidati mo-raj imeti univerzitetno diplomu. Ta šola ni isto, kot so naše pedagoške šole. Vsako leto sprejme do 60 slušateljev z istimi olajšavami, ki jih imajo tudi slušatelji proforske šole. Ta akademija je osnovana z namenom, izve-sti reformo osnovne šole v smislu novih pe-dagoških idej: novo šolo morejo ustvariti sa-mo novi učitelji; medtem nastane vprašanje, ali morejo priti novi učitelji iz šole, v kateri poučujejo stari profesorji t. j. profesorji s

Prosvetni sveti in nadzorniški sveti.

Takoj po Balkanski vojni, ki je prinesla Grčiji znatno razširjenje teritorija, je bila iz-vršena že v maju 1914. prva kodifikacija raz-nih predpisov o prosvetni upravi in nadzor-stvu. Tedaj je bil ustanovljen poseben pro-svetni svet, kot organ osrednje prosvetne uprave.

Ta zakon vsebuje sledeče oddelke:

1. Prosvetni svet; 2. nadzorniški sveti in nadzorniki osnovnih šol; 3. Višji nadzorniki osnovnega šolstva; 4. Oblastni prosvetni in-spektorji; 5. Higijenska služba v šolah; 6. Za-časne odredbe.

Prosvetni svet ima 12 članov s sedežem v ministrstvu prosvete. On daje svoje mišlje-nje o vseh vprašanjih, ki se nanašajo na pro-sveto; pripravlja načrte zakonov, pravilnikov in navodil, kakor tudi učne načrte in progra-me za osnovne in srednje šole; vrši nadzor-stvo nad inspektorji in nadzorniki, kakor tudi nad učiteljskimi šolami (nadzorstvo gimnazij pripada oblastnim inspektorjem); predlaga tu-di nastavitve in premeščanja inspektorjev in nadzornikov, učnega osebja učiteljskih šol in njihovih vodnic, kakor tudi profesorjev sred-njih šol; on odloča tudi o njihovem kaznova-nju in odpustu. Odloke prosvetnega, kakor tudi odloke o napredovanju učitelstva, ki so sestavljeni na podlagi razpisa, — »je dolžan minister izvršiti tekom 15 dni po prejemu«.

Polagoma je bilo dodeljenih svetu še več drugih administrativnih poslov in je zaradi tega ta zanemarljiv svoj namen, prosvetnega svetovaleca. Kritika njegovega neuspeha v tem pogledu je zalegla in potreba reorganizacije prosvetnega sveta je povsem dozorela že po svetovni vojni. Zaradi nerednega stanja v državi je prišlo do take reorganizacije šele leta 1928., a končna oblika je bila podana tej usta-novi šele leta 1932. v novi kodifikaciji pred-pisov v prosvetni upravi in nadzorstvu (za-kon z dne 16. aprila 1932.).

Učiteljska knjigarna podružnica

Maribor — Tyrševa ulica šte. 44

S tem novim zakonom je prejšnji prosvet-ni svet razdeljen na tri dele: glavni prosvetni svet (I), posvetovalni prosvetni svet (II), in administrativni ali upravni prosvetni svet (III). Uvajajo se tudi nadzorniški sveti za srednje šole. Posebno poglavje je posvečeno nastavitvam in premeščanju učitelstva.

Glavni prosvetni svet daje samo glavne direktive za prosvetno politiko v smislu pro-svetnih potreb države, poleg ostalega odreja tudi vrste in tipe šol, kakor tudi njihovo šte-vilo; on odloča o ukinitvi šol in predlaga otvarjanje novih, razen osnovnih, in od 1932/33 šol. leta ne more biti otvorena brez njegovega predloga, razen osnovnih, nobena druga šola. Njegovi odloki o ukinitvi šol so obvezni.

Sestaja se dvakrat letno: 20. oktobra, ko odreja samo komisije za proučevanje, voli po-ročevalce in ugotavlja dnevni red za drugi sestanek to je 1. aprila, ko zaseda 15 dni. Vsak član dobiva po 200 drahem za vsako sejo. Sklepi glavnega prosvetnega sveta se skupno z vsemi referati tiskajo v posebni knjigi.

Poleg večjega števila prosvetnih uradni-kov, prihajajo v sestav glavnega prosv. sveta kot njegovi člani tudi predsednik kmetijske, trgovske, industrijske, tehnične in obrtne zbornice v Atenah, poleg tega zastopnik zve-ze mest in zastopnik splošne delavske zveze.

Posvetovalni prosvetni svet je podedoval od prejšnjega prosvetnega sveta povsem strokovne pedagoške posle: on pripravlja na-črte zakonov, pravilnikov, razpisov in nasve-tov, kakor tudi učne načrte in programe za osnovne in meščanske šole; odreja knjige, ki jih je treba prevesti za učitelje in ocenjuje predložene rokopise. itd.

Ta svet ima 5 članov, 4 moške in 1 žen-sko, ki sme biti tudi diplomirana učiteljica. Vsi člani pa morajo imeti dovršenih najmanj po dve leti pedagoških ali filozofskih študij v Evropi ali v Ameriki.

Člani tega sveta ne smejo sami predlagati učnih knjig v odobritev, niti tedaj, ako so svoje pravice prenesli na drugega.

Upravni prosvetni svet ima 10 članov, 8 rednih in 2 izredna, deli se na dva odseka, za srednje in osnovno šolstvo, od katerih ima vsak po 4 redne in po 1 izrednega člana. Te volijo učitelji srednjih odnosno osnovnih šol in to za dve leti, za kateri čas sprejemajo ti delegati dvojne mesečne prejemke. Učitelj, ki je voljen za delegata, je moral dovršiti dve leti »Preobrazbe« na univerzi ali pa imeti 10 let službe in najmanj rang sekretarja 1. raz-reda.

Predloge upravnega prosvetnega sveta, kakor tudi nadzorniških svetov, more mini-ster osvojiti ali pa zavrniti, »dolžan« pa je iz-vršiti sklepe tekom 15 dni po prejemu. Isto velja tudi za predloge o napredovanju, ako so sestavljeni na osnovi razpisa.

Stanovska organizacija JUU iz društev:

VABILA:

— SRESKO DRUŠTVO JUU — LJUB-LJANA OKOLICA — VZHODNI DEL zbo-ruje v soboto, dne 3. junija t. l. ob 9. uri v osnovni šoli v Mostah — s sledečim dnevnim redom:

1. Predsednikovo poročilo.
2. Kmetijsko predavanje.
3. Volitev delegatov za banovinsko in državno skupščino.
4. Raznosterosti.

Prosimo članstvo za točen obisk.

Odbor.

— JUU SRESKO DRUŠTVO ČRNO-MELJ-METLIKA se udeležijo odkritja spomi-nske plošče tov. Franju Lovšinu, častnemu čla-nu tega društva, 4. junija 1933, ki jo odkrije občina Vinica svojemu dolgoletnemu in za-služnemu učitelju v znak hvaležnosti. — Spored:

1. V soboto, na predvečer: Razsvetljava in bakljada.
2. V nedeljo rano zjutraj budnica.
3. Sprejem gostov.
4. Odkritje spominske plošče ob 11. uri: a) pesem, b) slavnostni govor, c) ostali go-vorniki, d) odkritje plošče z govorom viniškega župana, ki kot tak obenem sprejme ploščo v varstvo, e) pesem.
5. Skupni obed.
6. Prosta zabava.

Tovarišice in tovariši! Dolžnost nas vseh je, da s svojo udeležbo počastimo odkritje spominske plošče pokojnemu vnetemu kulturnemu pionirju, ki je v težkih prilikah, a z vztrajnim delom pripomogel k podvigu ugleda našega stanu in napredku naroda v Beli Krajini, med katerim je služboval.

Ljubič Matko, t. č. predsednik. Eln Čampa, t. č. tajnica.

POROČILA:

+ JUU SRESKO DRUŠTVO MURSKA SOBOTA je zborovalo dne 8. aprila 1933. v Murski Soboti. Navzoča sta bila 72 člana (-ici).

Po otvoritvi je tov. predsednik poročal o sprejetem fin. zakonu za l. 1933./34., v kolikor vsebuje spremembe, ki zadevajo narodno šolo in učiteljstvo. Starosta Sokolskega društva v Murski Soboti gosp. geom. Pertot je govoril o smernicah in organizaciji narodno - obrambnega in obče kulturnega dela v tukajšnjem sre-zu. Podčrtaval je zlasti važnost šole, knjižnic in društev pri tem delu. Tov. Gabrijelčič je poudaril veliki vzgojni in propagandni pomen slovenske pesmi. Tov. tajnik je poročal o an-

Oddelek za učila

Ljubljana
Maribor

keti z narodno - obrambnimi društvi dne 12. marca t. l. Osvojil se je predlog, naj se radi enotnosti in ojačenja narodno - obrambnega dela oživi v društvu odsek za obmejno šol-stvo, v katerega pridejo tov. Vertiš, Tomšič Z., Stanjko, Sobanova, Droč, Lapajne, Veit, Erniša.

Prečitan in sprejet je bil zapisnik o zad-njem zborovanju. Članstvo je vzel na zna-nje vse došle dopise. Pravnega referenta društvo odklanja. Protituberkulozno ligo so pri-pravljeni podpirati tov. Furek, Miklavčič, Hi-ma, Šavli. Sreski kmetijski referent je bil po-vabljen, da sodeluje pri učit. zborovanjih. Gradivo za zbirko narodnega blaga iz Prek-murja naj pošiljajo nabiratelji tov. Horvat B. Društvo je mnenja, da je absolutno potrebno ustvariti tudi »zakonito podlago«, da se avto-matično upokojijo tovariši (-ice) s polnimi službenimi leti. Članstvo soglaša z resolucijo Učit. društva za Maribor - mesto v zadevi od-pustitve poročenih učiteljev.

Sledili sta tajniško poročilo o delu od-bora, stanju pri sekciji in osrednjem odboru